

EDITORIÁL

V kultúrach strednej a juhovýchodnej Európy patrí výskum prekladu ku konštantám literárnovedného výskumu. Podobne je to aj v tých kultúrach, ktoré organicky vyrástli v prostredí bi- a polylingvizmu alebo multikulturalizmu. Dnes, keď sa medzinárodný pohyb zintenzívnil do takej miery, že to pocítili aj tradične monokultúrne krajiny, význam prekladu rastie. Preto viaceré literárnovedné tradície objavujú význam translatológie ako disciplíny, ktorá sa venuje výskumu prekladu, ako niečo nové až dnes a preto sa my dnes opäť k tejto téme vraciame. Preklad je stelesnením komunikácie, kontaktu, rozhovoru, vystúpenia. Je explicitným príkladom intertextuálneho nadväzovania, pretože poukazuje na rovnaký vzťah, aký vzniká medzi pôvodnými dielami, ale vyjadruje ho oveľa priamejšie. Hoci tieto skutočnosti boli zrejme už dávno, preklad naďalej predstavuje neprebádanú oblasť a trvalý predmet názorových sporov.

Predložené číslo *World Literature Studies* sa sústredilo na oblasť, ktorá nie je najčastejšou témou výskumu – časopisecký preklad. Obvykle sa časopisecký preklad sleduje ako súčasť knižnej prekladovej produkcie a zdanlivo jediným problémom je pokryť celý jeho výskyt. V skutočnosti je však časopisecký preklad takmer samostatným druhom prekladu. Ako súčasť periodika reaguje na zmeny v kontexte oveľa rýchlejšie než knižný preklad, ktorý vychádza vo veľkých vydavateľstvách a kvôli inštitucionálnym stratégiám nedokáže okamžite zachytiť zmeny literárnej normy, kultúrnych konvencií, politických úzov. Nutnosť sústrediť sa na krátke žánre, esejistiku a poéziu ho opäť posúva bližšie k aktuálnosti a najmä zvyšuje jeho schopnosť meniť platné literárne normy, nehovoriac o príťažlivosti cyklov na pokračovanie. Obvykle časopisecký preklad anticipuje literárne inovácie. Mimoriadne významný je aj pre diela z menej známych literatúr, pretože z nich môže priniesť nové literárne hodnoty, ktoré inak nemajú možnosť preniknúť do prijímajúceho kontextu. Význam prekladovosti potvrdzuje aj záujem teoretikov literatúry a filozofov o preklad ako Jacques Derrida, ktorého štúdie sú v čísle analyzované. Časopisecký preklad, preklad z druhej ruky, kritika prekladu, ale najmä špecifická univerzalizácia prekladovosti (Derrida), to všetko potvrdzuje význam tej formy literárnosti, ako je preklad.

Libuša Vajdová